

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 38. Impedimentum impotentiae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

designatis, pronuntiatum fuit irritum & nullum. Quia scilicet in matrimonio, tam carnali, quam spiritali, requiritur omnimoda libertas, ait Barbosa ibidem, & ad hoc ut matrimonium dicatur non coactum, non sufficit simplex consensus, sed requiritur plena securitas & libertas, prout tenent Navarrus consil. 3. sub n. 3. de sponsal. Fachin. l. 3. controv. c. 28. versu ad 2. respondeo. Rota decis. 643. n. 9. p. 1. recent. Et sunt observata digna verba Parlii consil. 61. n. 31. lib. 4. *quoniam matrimonia debent esse libera, & gaudere plenissima libertate*, ut in cap. cum locum, cap. requisivit, cap. gemma de sponsal. Et iterum consil. 53. n. 56. eod. lib. 4. *quia in matrimonio requiritur voluntas cum plena libertate, & securitate*, ut deduxit & tenet Abbas. . . . *infertur necessario, quod voluntas & libertas necessariae sunt in ipso matrimonio, & si adest voluntas, & non libertas, non potest dici satisfactum dispositioni juris, nec matrimonium ita celebratum poterit subsistere. Sequitur Hippolytus Rimin. consil. 77. n. 14. inter matrimonialia Ziletti. Fortunatus. Gaza in tract. de ult. fin. n. 188. 189. & 409.* At verò habere non dicitur liberam arbitrium, seu libertatem, multò minus plenam libertatem, qui in eligendo sequi compellitur alterius voluntatem. Anton. de Burr. in cap. cum virum n. 7. de regular. Et pulchre in nostris terminis Franc. Monaldus consil. 5. n. 42. & 44 p. 2.

299 Facit etiam ad intentum doctrina Gobat de Matrim. tr. 9. sect. 1. casu 12. n. 250. quòd quando probatur intercessisse metum respectivè gravem, perinde dissolvendum est matrimonium, ac si demonstraretur intercessisse gravem absolutè. Quia in talem metum cadit proprièssimè, quòd Alexander III. ait in cap. cum locum de sponsal. quòd utique locum non habeat consensus omnino liber, ubi metus vel coactio intercedit. Quandoquidem defectus omnimodè seu plenè libertatis, matrimonium invalidans, immediatè & præcipuè causatur à vehementia metùs, seu apprehensionis mali imminenti; remotè autem & minus principaliter ab ipso malo formidato, foris existente, ut per se notum est. Quia igitur ratio, propter quam metus absolutè gravis matrimonium irritat, est quia plenam non relinquit libertatem; hanc autem respectivè ad talem personam plenam pariter non relinquit metus respectivè gravis, matrimonium pariter irritat. Quia ubi eadem est causa, idem est effectus, & ubi eadem est ratio, eadem est juris dispositio. L. illa ff. ad leg. Aquil.

300 Hinc ubi puella expressè declarat, se nolle tali nubere, pater autem, quem multùm veretur, & reveretur, imperiosè jubet ut ei nubat, resultat metus sufficiens ad matrimonium annullandum, uti Barbosa loco citato n. 16. arguit, & in terminis considerat Hippolytus Rimin. consil. 77. n. 24. in hæc verba: *ex quibus verbis imperiosè prolatis arguitur vis & metus illatus Martinello, secundum Vermas. in d. cons. 2. col. 2. tantoque magis, quia respondit Martinellus: io la voglio sposare. Vel, ut aliqui testes dicunt: gia che volete che io la sposese, la sposaro.* Priora enim verba metum inferunt, veluti præceptiva. Secunda verò, defectum voluntatis Martinelli in desponsando dicuntur Gatimellam. Quæ ambo sunt contraria substantia matrimonii.

301 Similiter ubi præter imperium, & declaratam nolitionem accipiendi talem, importunissimè accedunt sollicitationes, nimisquè instantiæ eorum, sub quorum aliquis est potestate, arguitur defectus plenæ libertatis ac voluntatis. Istud enim fuit secundum fundamentum, propter quod (teste Barbosa supra) matrimonium Ludovicii cum Josepha judicatum fuit nullum. Illæ enim impor-

tunissima sollicitationes, tantaque instantia, præsertim diù continuata, graviter compellunt, prout ex variis legibus & canonibus Barbosa ostendit ibidem n. 30. ex quibus iuris patet (inquit) quòd nimis importunitates & importunissima sollicitationes habentur loco compulsionis & coactionis, & inferunt matrimonii invaliditatem. Ita Angelus de Ubaldis consil. 46. n. 4. p. 1. inter consilia Ziletti, ibi: *nimis importunitas inferat ad actus invaliditatem, sicut & metus.* Idem probat Ferret. consil. 296. n. 17. ibi: *per quæ jurâ patet, quòd nimis persuasio, per quam persona inducitur ad contrahendum, habetur loco compulsionis & coactionis, & consequenter quòd tollitur in puella plena securitas, & liber consensus contrahendi, & æquiparatur metui ad actus refectionem. Invenitur ad cap. petiti de jurjur. Aym. Craver. consil. 461. n. 11. vol. 3. ibi: *persuasio enim vim coactionis habet.* Philipp. Pafchal. de virib. patriæ potest. p. 3. c. 2. n. 37. Francisc. Monald. consil. 5. n. 47. & 48. vol. 2. Joan. Delcattillo l. 3. c. 1. à n. 105. Et idipsum comprobatur eleganter, plures referens, Bassilius Pontius de matrim. l. 4. c. 5. n. 17. ibi: *ex spectata natura ipsius rei, & rationis iudicio, adeo gravem molestiam inferunt instantissima preces, saltem personæ quam revereris, & à qua plurimùm dependes, ut merito movere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum. Si enim metus cruciatu alicujus corporalis est cadens in virum constantem; gravior cruciatu anime est instantia precum assidua. Quòd si apud Pontifices, quorum suprema in Republica auctoritas est, importuna preces adeo gravem molestiam inferunt, ut sapè, velut inviti, annuunt votis postulantis (juxta illud Joannis XXII. extrav. execrabilis de præbend. improbitas importuna petentium à nobis, & Prædecessoribus nostris, non tam obtinuisse, quam extorsisse plerumque noscatur, &c. utique inviti (ut Glossa notat ibidem) quis dubiet etiam, secundum rectè rationis iudicium, adeo molestas esse importunitates instantes, ut merito metui cadenti in constantem virum æquiparari possint. Ita etiam Glossa in cap. tunc fraternitatis, verbo importunitatem de præbend. Et ibi Hostiensis in princip. Imola n. 2. Rebuff. to. 2. Conflit. reg. tit. de re script. a. 2. Gloss. 3. Peralta in L. siquis n. 93. de legat. Naldus in Sum. verbo metus n. 4. Rota decis. 326. n. 3. coram Gregorio XV. ibi: *concurrunt importuna & continue persuasiones, quibus nomine patris sollicitabatur tam à noverca, quam à quadam sacerdote, quæ sufficiens sine mini & verberibus.***

Denique observanda est doctrina Baldi in l. 300 spadonem §. qui pubere ff. de excus. tutor. scilicet quòd habet in plenè probando metu locum illud: *singula quæ non prosunt, collecta juvant.* Et ut intra n. 12. dicit: *Judex debet illa simul jungere, quæ simul juncta poterunt plenam probationem facere, & sic ferre sententiam.* Ex multis enim deductis coram se, potest animi sui motum informare, ut dicit textus in cap. cum ad Sedem in fin. de restit. spoliat. Nam, ut iterum Baldus ait in cap. cum causam de probat. n. 1. *ex multis imperfectis fit una probatio perfecta, sicut ex multis membris invicem coherentibus fit perfectum corpus, & ex multis sonantibus fit perfecta harmonia.* Hæc jungere placuit dictis citato cap. 17. quia plurimùm ad matrimonium spirituale vel carnale contra voluntatem suam compulsiorem salutis & in integrum restitutioni servire possunt.

CAPUT XXXVIII.

Impedimentum impotentia.

Impotentia dirimens illa est, quæ impedit copulam conjugalem, per quam vir & mulier fiunt

una caro. Non sunt autem una caro, nisi per
intromissionem virilis seminis intra vas naturale
mulieris. Ideo dum vir intra illud semen suum
intromittere nequit, etiam si aliqui vas penetrare
possit, impotentia est. Quae si perpetua sit, & an-
tecedat matrimonium, siue proveniat ex natura,
siue ex maleficio, siue undecumque, matrimo-
nium dirimit absolute & respectu omnium, si im-
potentia sit absoluta; respectu dumtaxat ad il-
lum vel illam, si solum sit respectiva, siue solum
respectu hujus vel illius, non respectu omnium.
Nec matrimonium solum dirimit jure positivo,
toto titulo de frigid. & malefic. sed & jure na-
turali. Quia sicut in aliis contractibus, nullus se
obligare potest ad dandum vel faciendum id quod
dare vel facere non potest; sic in contractu ma-
trimonii nullus se obligare potest ad actum, ad
quem potens non est. Si vero impotentia non sit
perpetua, vel matrimonium non antecedit, sed
ei superveniat, illud non dirimit.

304 Itaque 1°. eunuchi & spadones, utroque testi-
culo carentes, quamvis eorum aliqui vas mulieris
ingredi valeant, quia tamen carent semine proli-
fico, incapaces sunt matrimonii, prout Sixtus V.
motu proprio declaravit anno 1587. Et idem est
de illis, quibus uterque testiculus est attritus: se-
cus de illis, quibus unus superest illatus. Cum
enim capaces sint generationis, capaces sunt &
matrimonii.

305 2°. illi qui, integris licet partibus, semen pro-
lificum emittere nequeunt, ob naturalem frigidita-
tem, vel perpetuam complexionis debilitatem,
sunt pariter matrimonii incapaces. Sicut & illi,
qui ob maleficium nequeunt erigere virgam, vel
quibus virga ad accessum feminae sic coarctat, ut
vas ipsius ingredi nequeat. Si enim maleficio vis
judicata fuerit perpetua, matrimonium dirimit,
ut habetur toto titulo dicto.

306 3°. illae etiam feminae matrimonii sunt inca-
paces, quae sunt taliter arctae, ut cum ipsis vir co-
pulam perficere non valeat. Solam tamen femi-
nae ad feminandum impotentiam Sanchez lib. 9.
de matrim. disp. 17. n. 24. Bonacina q. 3.
puncto 13. & alii censent non dirimere matrimo-
nium; uti nec impotentiam ad retinendum
semen viri, postquam illud intra se suscepit. Ut
enim femina copula sit matrimonii, sufficit ut vi-
rile semen intra se sic suscipere queat, ut cum vi-
ro una caro fiat. Illa vero deperditio ex parte fe-
minae subiequitur illum necessarium sufficien-
temque effectum, licet aliquando impediatur ge-
nerationem, quae si foret profus necessaria ad
matrimonii valorem, matrimonium inter conju-
ges steriles non subsisteret. Quod dici nequit.

307 4°. siqui sint praesens ita debiles, ut pen-
trare nequeant vas femineum, vel si penetrare
possint, nequeant tamen intra illud feminare, in-
capaces sunt matrimonii. Ita Dominicus Sotus. Si
tamen vetuli calorem sufficientem habeant ad
carnalem copulam, & feminandum intra vas,
tamen non habeant calorem sufficientem ad gen-
nerandum, conceditur eis matrimonium, secundum
quod est in remedium, quamvis non competat eis
secundum quod est in officium naturae, inquit sanctus
Thomas in 4. dist. 34. q. 1. a. 2. ad 3.

308 5°. idem aliqui censent de iis, qui ita calidae
sunt naturae, ut semper totum semen effundant,
antequam vulvam muliebrem aperiant. Hinc e-
nim conjuges impediuntur, ne fiant una caro.
Martinus Perez de matrim. disp. 37. sect. 2. n.
8. Verum Caballus Theor. & Prax. Jur. Can.
lib. 3. c. 25. observat, hinc raro contingere per-
petuam impotentiam. Tamen enim multos con-
natus & congressus conjugum hinc fieri contin-
gat absque effectu; continget tamen aliquando,
ut aliquis ex multis conatibus effectum non frustretur.

Tom. III.

tur, utque nimius ardor progressu temporis def-
vescat, & ut aliquam saltem partem seminis in-
tromittere possit. Quod sufficit.

6°. Perez ibidem num. 8. perpetuo impoten-
tes centet eos, qui tantam habent aversionem ab
aliqua muliere, ob summam ipsius deformitatem,
ut quando de conjugali actu cum illa habendo
cogitant, toti frigeant ad venerem, si aversio illa
& horror cum ipsis videatur inemendabilis.

7°. licet impotentia perpetua sit nota compar-
ti, & haec juri suo cedat; adhuc equidem matrimo-
nium dirimit, cap. consultationi, & cap. lauda-
bilem de frigid. & malefic. Unde juxta laudatum
motum proprium Sixti V. irrita sunt matrimonia
cum quibuscumque mulieribus, etiam defectum
scientibus, illorum eunuchorum & spadonum,
qui utroque testiculo carent.

Scio Basilium Pontium lib. 7. c. 55. & seqq. 311
alioque apud Dianam p. 4. tr. 4. resol. 75. exi-
stimare, quod taliter impotentes impotentia per-
petua, utriusque nota, inire possint matrimonium
in ordine ad castitatem vivendum. Sed cum Sixtus V.
ibi declaret inhabiles ad matrimonium quocum-
que modo contrahendum, tenenda est sententia
communis in contrarium.

8°. si mulier, post matrimonium inventa im-
potens ob arctitudinem, Medicorum judicio red-
di queat apta viro per incisionem, absque pericu-
lo vitae vel gravis morbi, tenetur eam pati, si
nequeat per medicinas vas laxativas aptam se
reddere. Cum enim impotentia ipsius, utpote cu-
rabilis, perpetua non sit, juxta cap. fraternitatis
de frigid. & malefic. ibi: nos attendentes, quod
impedimentum illud non erat perpetuum, quod
praeter divinum miraculum, per opus humanum,
absque corporali periculo potuit removeri; ideoque
matrimonium ipsius validum sit, & maritus per
illud acquirerit jus ad copulam cum ipsa; juri
istius satisfacere tenetur per media ad id necessaria,
quae moraliter adhiberi possunt. Uti possunt in
dicto casu, non obstant eo quem passura est do-
lore, qui non erit major dolore partus. Ita Do-
ctores communiter, contra Pontium & Lean-
dram.

Si tamen defectus non teneat se ex parte mu-
lieris, sed ex parte viri, probabile est quod mu-
lier non teneatur tunc incisionem, & dolorem
gravem pati, ut se viro aptam redderet. Cum ap-
ta supponatur ex parte sua, ineptitudoque ex par-
te viri se teneat. Cui proinde, non mulieri, in-
cumbit uti remedio. Quod si nullo remedio,
absque gravi corporis periculo, vir iste se illi ap-
tum reddere possit, matrimonium ipsius censeri
debet invalidum. Ita Basilium Pontius, alique
plures, dissentiente Sanchez cum nonnullis aliis.

9°. haec tamen dicta non habent locum in im-
potentia, matrimonium valide contractum suble-
vata, can. si quis 32. q. 7. & cap. quoniam fre-
quenter ut hic non contestata.

10°. nec habent locum in impotentia non
perpetua, sed temporanea, ut constat ex cit. cap.
fraternitatis, aliisque canonibus. Matrimonia tamen
impuberum sunt irrita, nisi in ipsis malitia
suppleat aetatem, cap. de illis, & cap. tuae de de-
sponsat. impuberum.

11°. tamen S. Thomas in 4. dist. 34. q. 1.
a. 2. ad 5. censet nullam impotentiam natura-
lem esse perpetuam, si non fuerit absoluta, sed
respectiva: non potest (inquit) esse perpetuum im-
pedimentum naturale in viro respectu unius per-
sonae, & non respectu alterius; sed si non possit im-
plere carnalem actum cum virgine, & possit cum
corrupta; tunc medicinaliter aliquo instrumento
posset claustra pudoris frangere, & se conjugii;
nec esset hoc contra matrimonium: quia non fieret
ad delectationem, sed ad medicamentum. Opinio

Vvvv 2

contraria apud Judices Ecclesiasticos prevailuit. Dum enim vir consummare nequit matrimonium contractum cum virgine, esse possit cum corrupta, matrimonium illud declarare solent irritum, dareque illi viro facultatem contrahendi cum vi-

317 12. impotentia ex maleficio perpetua censetur, quando humano opere, Ecclesiæque precibus & exorcismis curari non potest; sed solum per aliud maleficio, vel miraculum. Quod ubi compertum est, matrimonium eo ipso nullum censetur. Itaque si per fortiaras, atque maleficas, occulto, sed nunquam injusto Dei judicio permittente, & diabolo preparante, concubitus non sequitur; hortandi sunt quibus ista eveniunt, ut puram confessionem Deo & Sacerdoti, corde contrito & humiliato, de omnibus peccatis suis faciant, & profusus lacrymis, & largioribus elemosynis, & orationibus, atque jejuniis, Domino satisfaciant, & per exorcismos, ac cætera Ecclesiastica medicina munia Ministri Ecclesiæ tales (quantum Dominus annuerit, qui Abimelech, ac domum ejus Abrahæ orationibus sanavit) sanare procurent. Quod si forte sanare non poterint, separari valebunt, cap. si per fortiaras 33. q. 1.

318 13. ad cognoscendum (inquit S. Thomas a. 2. citato in corp.) utrum sit impedimentum perpetuum, vel non perpetuum, Ecclesiæ tempus determinatum adhibuit, in quo hujus rei posses esse experimentum, scilicet triennium (cap. laudabilem de frigidis, &c.) ita quod si post triennium, in quo fideliter ex utraque parte (adhibitis spiritualibus remediis, de quibus proxime, si impotentia sit ex maleficio) dederunt operam carnalis copulæ implendo, inveniatur matrimonium non esse consummatum, judicio Ecclesiæ dissolvitur. Et tamen in hoc Ecclesiæ quandoque errat: quia per triennium quandoque non sufficienter experiri potest perpetuitas impotentiae. Unde si Ecclesiæ se deceptam inveniat, per hoc quod ille in quo erat impedimentum, inveniatur carnalem copulam cum eadem, vel cum alia perfectisse, redintegretur precedentis matrimonium, & dirimitur secundum, quamvis de ejus licentia factum. Unde priori viro, à quo ob præsumptam impotentiam separata fuerat, & alteri nupsit, mulier reddi debet, cap. laudabilem, & cap. fraternitatis de frigidis, &c. Triennale verò illud experimentum secundum aliquos computandum à die inchoatæ experientiae; secundum alios à tempore præfixo à Judice. Videri potest Diana p. 11. In Gallia tamen experientia triennalis consuetudo in tantum deficit, ut in nonnullis Provinciis illius ad id solum concedatur experientia trimestris; in aliis experientia unius dumtaxat diei à Judice præfixi, seu etiam trium, vel quatuor horarum, cum certis conditionibus pudibundis, quas necesse non est hic commemorare. Sed tam pudibundum & tam breve experimentum ipsimet Galli Doctores improbant, ut in Caballanus ubi supra, Merbecius dissert. 7. q. 14. 15. & 16. Natalis Alexander lib. 2. de matrimon. c. 4. a. 11. reg. 10. apud quem Cyprianus epist. 62. monet; quod in exploranda puellarum virginitate, & manus obstetricum, & oculus sæpè falluntur, quamvis experimentum inspectionis canones probent, & Judices sæpè decernant.

319 Quod si post triennalem experientiam, adhibitaque spiritualia remedia, impotentia perseveret, non possunt ultra experiri. Quia jam moraliter humano modo de impotentia perpetua, matrimonique adeo nullitate constat. Ideo non possunt amplius exercere tactus, aliaque quæ illicita sunt non conjugibus; sed communiter per Judicem Ecclesiasticum (ad tollendum scandalum) separandi sunt, ob periculum incontinentiæ. Quamvis eo seculo simul habitare permittantur tam-

quam frater & soror, cap. consultationi, & cap. laudabilem eod. tit.

Porro facta, ut dictum est, separatione, pars non impotens aliud matrimonium contrahere potest; secus pars absolutè impotens. Cui tamen idipsum concederetur, si non foret nisi respectivè impotens. Cujusmodi impotentia subinde etiam ex maleficio provenit. Ut enim S. Thomas ait loco citato a. 3. maleficio quandoque potest præstare impedimentum ad unam tantum: quia diabolus voluntaria causa est, non ex necessitate naturæ agens. Et præterea impedimentum malefici potest esse ex impressione demonis, in imaginatione hominis, ex qua tollitur viro concupiscentia movens ad talem mulierem, & non ad aliam.

Et idem S. Doctor ibidem, hæc est (inquit) 321 differentia inter maleficiam & frigiditatem: quia qui est impotens ex frigiditate, sicut est impotens ad unam, ita & ad aliam. Et idem quando matrimonium dirimitur, non datur ei licentia ut altera conjugatur. Sed ex maleficio homo potest esse impotens ad unam, & non ad aliam. Et idem, quando judicio Ecclesiæ matrimonium dirimitur, utrique datur licentia quod alteram copulam quarat. Itætiã S. Raymundus l. 4. tit. de impotentia coëcandi §. 4.

14. in dubio an maleficiam præcesserit matrimonium bonæ fide contractum, an illud fuerit subsæcutorum, posterius in favorem matrimonii præsumitur. Quia in dubio præsumendum est pro matrimonio, cap. fin. de sent. & re judic. & cap. siquis acceperit 33. q. 5. atque ita docent Sanchez, Gutierrez, Reginaldus & alii, contra Angelum, Sa, &c.

15. hermaphroditus, id est utrumque sexum habentes, per se loquendo non sunt impotentes. Ideoque per se loquendo nubere possunt, secundum sexum qui in ipsis prævaleret. Si uterque sexus in ipsis sit equalis, alterutrum eligere debent, & secundum illum contrahere. Sed, factâ semel electione, illam mutare, & secundum alium sexum aliud matrimonium contrahere prohibentur. Quamvis, si secus fecerint, validè contrahant. Quia per factam electionem, potentiam naturalem non amiserunt.

16. quando, contracto bonæ fide matrimonio, 324 deprehenditur impotentia, matrimonium propriâ autoritate equidem dirimi non potest, sed Judicis Ecclesiastici. Apud quem dum matrimonium ob impotentiam accusatur, si vir cognitam à se uxorem dicat, mulier verò neget, viro affirmanti & juranti credere debet, & secundum eum pronuntiare. Quia vir caput est mulieris. Et sic determinatur can. siquis acceperit 33. q. 1. cap. continetur de despons. impub. & cap. accepisti de frigid. & malef. Si tamen mulier virum arguat mendacii ac perjurii, seque virginem per experimentum plurium juratarum matronarum probet, juramento mulieris testimonioque illarum matronarum Juxta fidem potius adhibere debet, cap. proposuisti de probat. Cautela tamen magna adhibenda est in hujusmodi inspectione (inquit S. Raymundus ubi supra §. 6.) ut fiat per duas vel plures matronas honestas, & peritas in opere maritali. Et hoc quia res illa occulta est, & non per via visui. Propter quod dicit Canon, quod manus obstetricum, & oculus sæpè fallitur.

In casu etiam quo vir litem movet de matrimonio, & coram Judice affirmat, se uxorem cognoscere non posse; mulier econtra se cognitam fuisse contestatur; si aliæ probationes pro viro non suppetant, mulieri assenti fidem Juxta potius adhibere debet, & in favorem matrimonii sententiam ferre. Quia, cum vir in illa actione sit actor, & mulier rea, actor non probante, qui vel quæ convenitur, est nihil præstatur, & vincit.

cap. cum Ecclesia de causa profess. & propriet.
Et sic tradit S. Raymundus ibidem.

CAPUT XXXIX.

Impedimentum clandestinitatis, seu defectus presentie Parochi & testium.

- 326 **M**atrimonia aliter quam presente Parocho, vel alio Sacerdote (de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia) & duobus vel tribus testibus contracta, irrita & nulla Tridentinum sess. 24. de reform. matrim. c. 1. declaravit, ipsosque contrahentes ad sic contrahendum inhabiles reddidit. Nec dubium quin hoc facere potuerit. Cum Ecclesia possit constituere impedimenta matrimonii dirimentia, ex quo matrimonii contractus ad Sacramenti dignitatem est elevatus, causaeque proinde matrimoniales ad Ecclesiam spectant. Nec ideo circa Sacramenti substantiam aliquid immutavit. De substantia quippe matrimonii divino naturalique jure est, quod à legitimis personis contrahatur. Ad legitimitatem autem personarum contrahentium, Ecclesia secundum potestatem sibi à Christo datam, certas quasdam conditiones exigere potest, sicut in Domino expedire judicaverit, sicut Legislator Civilis certas potest exigere conditiones, ad hoc ut aliquis sit habilis ad vendendum, emendum, &c.
- 327 Illud porro Tridentini Decretum vim habet omnibus & solis in locis, ubi est promulgatum, prout in fine citati capituli declaratur. An etiam solis in locis ubi non solum promulgatum, sed & usu susceptum est? Affirmant Ferdinandus de Castro-Palao disp. 2. de sponsal. p. 13. §. 8. n. 3. Gobat tr. 9. n. 456. usque adeo ut adjungant nec promulgationem, nec receptionem ipsius sufficere, si postmodum in usu esse desierit.
- 328 Verum ex hoc sequeretur Tridentini Decretum vim non habere in Hollandia, Zelandia, Frisia, aliisque locis, ubi Tridentinum promulgatum fuit, & aliquandiu observatum, sed deinde per haereticorum rebellionem, contemptumque legum Ecclesiasticarum in usu esse desit. In illis proinde subsistere matrimonia haereticorum absque presentia veri Parochi celebrata. Quod licet admittant Tannerus to. 4. disp. 8. q. 3. dub. 6. n. 122. Layman l. 5. tr. 10. parte 2. c. 4. n. 7. Dicastillo de matrim. disp. 3. dub. 10. n. 84. & alii apud Gobat n. 460. ipse tamen Gobat n. 461. & seqq. merito improbat. Quod enim isti pro fundamento subsistentiae matrimoniorum illorum allegant, Papam scire matrimonia ab haereticis absque vero Parocho fieri, nec tamen contradicere, nec ea declarare irrita; tacite proinde ea approbare, ad vitanda graviora mala. Probabile non videtur. Tum quia falsum est quod his non contradicat, imò per S. Congregationem ea declarat irrita. Tum quia licet non contradiceret, quia utiliter non potest, ubi ab haereticis non auditur, sed peius contemnitur ut Turca, vel Antichristus; probabile non est quod eorum malitia & rebellio, quoad hoc cedat & concedat, quod Catholicis sibi obedientibus non concedit. Alias commodum sine magnum ex sua malitia, rebellionem, Ecclesiaeque, & legum Ecclesiasticarum contemptu praeter Catholicis obedientibus reportarent. Quod equitas non patitur, magis quam quod sua fraus cuiquam patrocinetur. Sed haec de re plura capite sequenti.
- 329 Reliqua proinde tantisper haereticis, pro observantia Tridentini Decreti notanda sunt sequentia. 1. Decretum illud habere locum, etiam in articulo mortis, ita ut, ne in extremo quidem agone, moribundus absque Parocho ducere valeat postea quam impragnavit, ad prolem legitimam. Ita Barbosa de Parocho p. 2. c. 21. n.

81. Quia Tridentini Decreti verba sunt clara, universalita, & absque exceptione. Quam proinde non licet nobis privatà auctoritate comminisci. Unde audiendi non sunt qui (apud Palaum loco citato n. 9.) oppositum probabilè censent. Nec audiendus Amicus apud Dianam p. 10. tr. 13. refol. 13. duas alias privatà auctoritate faciens exceptiones à generali illa lege Tridentini, v. g. in casu quo tibi quis minaretur mortem, nisi clandestinè contraheres, & mox consummaret. Neque enim à generalibus Conciliorum Generalium legibus privatà licet auctoritate excipere. Aliàs nihil in illis firmum staret, dum latissima pateret janua luxuriantibus hominum ingenis, ad excogitandas privato sensu exceptiones & subterfugia.

2. nomine Parochi ibi intelligi verum Parochum (qualis non est Prædicans apud Acaholicos, tametsi ab ipsis pro Pastore habeatur) nec quemcumque Parochum, sed proprium, uti S. Congregatio Cardinalium, Apostolicà Sede approbante, sæpius declaravit.

3. licet Jacobus Boudart eum alius existimet, Parochum, ut matrimonio valide assistat, esse debere Sacerdotem, eumque putet obvium sensum verborum Tridentini, vel alio Sacerdote (vox enim alius, juxta obvium sensum, importat similem qualitatem in eo quem refert, & ita S. Congregationem verba illa ponderasse refert Navarrus lib. 4. consil. tit. 1. consil. 30.) contrarium Doctores communiter affirmant, valere utique matrimonium contractum coram Parocho nondum Sacerdote, idque S. Congregatio Concil. ann. 1595. declaravit, approbante Clemente VIII. ut videre est apud Dianam p. 11. tr. 3. refol. 32. Quia Concilium absolute loquitur de Parocho, qui verus & proprius Parochus est, licet nondum promotus ad Sacerdotium, nec ad illum Ordinem sacrum. Videri potest Barbosa de Parocho num. 60. & Fagnanus in cap. quoniam. de Constitutione.

4. matrimonium coram Parocho suspensum, vel excommunicato denunciato, nihilominus esse validum, prout eadem S. Congregatio, tempore Cardinalis Matthæi, re diligenter examinata, declaravit apud Fagnanum in cap. littere quas de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiae. Ratio est quia excommunicatus & suspensus non definit esse Parochus; & quamvis invalida sint acta ipsius, si sint acta jurisdictionis, secus si non sint acta jurisdictionis, sed mera presentia, ut in presenti. Irritum tamen est matrimonium coram Parocho publico haeretico, in loco ubi Tridentinum est promulgatum. Quia talis definit esse verè Parochus; utpote ipso jure privatus Beneficio Parochiali. Sicque declaravit S. Congregatio apud Fagnanum in cap. ad abolendam de haeret. n. 36. & seqq.

5. irritum esse matrimonium coram Parocho intruso. Quia non est verus Parochus. Valere tamen, si titulum habeat coloratum, communi quoque errore vulgi Parochus habeatur. Tunc enim licet non sit Parochus jure; est tamen possessione, parochialisque actuum valore; eo quod Ecclesia, ob titulum coloratum, communemque errorem, suppleat defectum istius juris, ut valeant acta per ipsum. Ita Doctores communiter.

6. ad matrimonii valorem sufficere presentiam unius Parochi, etiam si contrahentes ex diversis sint Parochiis. Quia Tridentinum requirit presentiam Parochi, non Parochorum. Sufficereque tunc Parochum loci, ubi matrimonium celebratur. S. Congregatio approbante Gregorio XIII. declaravit. Imò sufficere Parochum viri, etiam in Parochia mulieris. S. Congregatio Concilii patenter declaravit apud Fagnanum in cap. quod moribus de clandest. de sponsal.